

บริษัทญี่ปุ่นมีบทบาท ในสังคมไทยเพียงใด*

ชาโต้ อิชิโร**

สวัสดิ์ศรีรับ ท่านอธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และท่านผู้มีเกียรติที่เคารพทุกท่าน

ผมรู้สึกเป็นเกียรติอย่างสูงที่ทุกท่านในที่นี้อันประกอบด้วยคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยและท่านผู้สื่อข่าวได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ามาร่วมฟังการบรรยายในวันนี้ และผมขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งที่ผู้จัดการบรรยาย คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และผู้สนับสนุน คือ สถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นได้กรุณาให้เกียรติเชิญผมมาร่วมการบรรยายครั้งนี้

การมาเยือนประเทศไทยครั้งนี้ ผมมีความรู้สึกว่าได้กลับมาสู่อบ้านเดิม หลังจากที่จากประเทศไทยไปเป็นเวลานานถึง 5 ปี ตอนที่อยู่ประเทศไทย ก็ได้รับเกียรติให้เป็นกรรมการของสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงศึกษา และโครงการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งทำให้ผมมีเพื่อนฝูงมากมาย การมาประเทศไทยในครั้งนี้ ก็เป็นโอกาสเหมาะที่ทำให้ได้พบปะกับเพื่อนฝูงเก่าๆ ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกว่าได้กลับมาบ้านเดิมมากยิ่งขึ้นไปอีก อีกทั้งได้เห็นสภาพบ้านเมืองที่เจริญรุดหน้าทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ก็ยิ่งทำให้ผมรู้สึกปิติยินดีเป็นอย่างยิ่ง

หัวข้อการบรรยายในวันนี้ คือ “บริษัทญี่ปุ่นมีบทบาทในสังคมไทยเพียงใด” ตามด้วยหัวข้อย่อยที่ว่า “ประสบการณ์จากชีวิตจริงในฐานะนักธุรกิจญี่ปุ่นคนหนึ่ง”

ผมก็คงจะพูดจากความรู้สึกและประสบการณ์ที่พบเห็นในฐานะของนักธุรกิจคนหนึ่ง และผมก็ต้องขออภัยไว้ล่วงหน้าที่ไม่อาจจะบรรยายหรือสรุปเหตุการณ์โดยใช้ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์มาประกอบได้

ถึงแม้ว่าผมจะเป็นคนญี่ปุ่น แต่ผมก็มีความเคารพเทิดทูนในองค์พระมหากษัตริย์ไทย มีความรักเมืองไทยและเป็นมิตรกับคนไทยไม่แพ้ใคร ผมจะ

* ใช้ประกอบการบรรยายในวันที่ 25 มีนาคม 2534 ที่โรงแรมอิมพีเรียล

** เคยดำรงตำแหน่งผู้จัดการฝ่ายจำหน่าย บริษัทโตโยต้ามอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด, รองประธานหอการค้าญี่ปุ่นกรุงเทพฯ และนายกสมาคมญี่ปุ่นในประเทศไทยฯ

ดีใจมากหากการบรรยายครั้งนี้ จะมีส่วนช่วยในการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นที่มีต่อกันให้แน่นแฟ้น มั่นคงสืบไป

หัวข้อแรกที่จะพูดถึงก็คือ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยกับบริษัทญี่ปุ่น

เป็นที่ทราบกันดีว่า เศรษฐกิจของประเทศไทย ตั้งแต่ปี ค.ศ.1960 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน มีการพัฒนาเติบโตอย่างรวดเร็ว เป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกว่า ประเทศไทยเป็นประเทศผู้นำในกลุ่มประเทศอาเซียนที่จะเจริญพัฒนาเป็นลำดับต่อไปจากกลุ่มประเทศเอเซีย NICs

ในที่นี้ ผมใคร่จะแบ่งช่วงการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยออกเป็น 3 ช่วง คือ

(1) การพัฒนาเศรษฐกิจช่วงที่หนึ่ง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 ถึง ปี ค.ศ. 1972

จุดเริ่มต้นของการพัฒนาเศรษฐกิจช่วงที่หนึ่งนี้อาจจะกล่าวได้ว่าเริ่มจากแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ซึ่งประกาศใช้ในปี ค.ศ.1961 ในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ รวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมในปี ค.ศ.1962 นั่นเองในช่วงนี้มีการก่อสร้างและการขยายปรับปรุงสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ถนนหนทาง, ไฟฟ้า และการชลประทาน เป็นต้น อีกทั้งยังมีการส่งเสริมการเกษตรให้มีการเพาะปลูกพืชหลาย ๆ ชนิดแบบ Diversification กล่าวคือแทนที่จะปลูกข้าวอย่างเดียว รัฐบาลก็ส่งเสริมให้มีการปลูกข้าวโพด, ปอ, มันสำปะหลังและอ้อย เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งสิ้น นอกจากนั้น นโยบายการจัดการ

จัดตั้งองค์การ, รัฐวิสาหกิจของรัฐบาลที่มีมาตั้งแต่สมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ได้รับการแก้ไขเอกชนมีบทบาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น มีการให้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีการนำเข้า, สนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศ

บริษัทญี่ปุ่น ซึ่งส่วนมากเป็นบริษัทที่ดำเนินธุรกิจทางด้านอุตสาหกรรมการผลิตก็ได้เริ่มเข้ามาลงทุนสร้างโรงงานในประเทศไทย ทั้งนี้โดยให้มีความสอดคล้องกับนโยบายการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าของรัฐบาลในช่วงปี ค.ศ.1960 อุตสาหกรรมใหญ่ ๆ ที่มีการเข้ามาลงทุน ได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิตเส้นใย, เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน, รถยนต์และรถจักรยานยนต์ เป็นต้น

ในช่วง 10 ปีของการพัฒนาเศรษฐกิจช่วงที่หนึ่งนั้น ปรากฏว่าอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้สูงถึงปีละ 7.9% โดยเฉลี่ย ในปี ค.ศ.1960 GDP ตกประมาณ 7 หมื่นล้านบาทและในปี ค.ศ.1970 ก็ขึ้นสูงถึง 1 แสน 5 หมื่นล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นจาก 2,000 บาท มาเป็น 3,750 บาท หรือประมาณ 2 เท่าตัวเช่นกันในส่วนของการได้ประชากร

ในขณะเดียวกัน การพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าก็จำเป็นต้องมีการลงทุนซื้อเครื่องจักร เครื่องกล ตลอดจนวัตถุดิบจากต่างประเทศ ซึ่งก็ทำให้ประเทศไทยต้องขาดดุลการค้าระหว่างประเทศ ประกอบกับการที่สินค้าญี่ปุ่นวางจำหน่ายเกลื่อนตลาดด้วย จึงทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ต่อต้านญี่ปุ่นจากประชาชนชาวไทยขึ้นในเวลานั้น

อย่างไรก็ตาม อาจจะสรุปได้ว่าผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจช่วงที่หนึ่งนี้ ประเทศไทยได้พัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจที่มีสินค้าข้าวเป็นหลัก มาสู่โครงสร้างเศรษฐกิจใหม่ ทั้งนี้โดยมีการวางรากฐานไว้รองรับด้วย

(2) การพัฒนาเศรษฐกิจช่วงที่ 2 ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1977 ถึง ปี ค.ศ. 1985

ผลจากการปฏิวัติในปี ค.ศ. 1973 และการเปลี่ยนแปลงการปกครองในเวียดนาม, ลาว, เขมร ไปสู่ระบบสังคมนิยม รวมทั้งการถอนฐานทัพอเมริกาออกจากประเทศไทย ตลอดจนวิกฤติการณ์น้ำมันครั้งที่ 1 ได้ส่งผลกระทบให้เศรษฐกิจของไทยซบเซาลง

แต่ในปี ค.ศ. 1977 ได้มีการประกาศใช้กฎหมายส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมฉบับใหม่ขึ้นโดยมีจุดประสงค์เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ประกอบกับความมั่นคงทางการเมืองและการประกอบประชาธิปไตยของประเทศไทย จึงทำให้การลงทุนในภาคอุตสาหกรรมฟื้นตัวขึ้นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนภายในประเทศหรือต่างประเทศก็ตาม

ในช่วงนี้เอง นักลงทุนคนไทยซึ่งได้ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจช่วงที่หนึ่งก็เริ่มต้นตัวสนใจในการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมผลิต แทนที่จะเป็นการลงทุนทางด้านพาณิชย์อย่างเดียวที่เคยดำเนินมาก่อน นอกจากนั้น นักธุรกิจคนไทยก็ยังให้ความสนใจในการร่วมลงทุนกับบริษัทญี่ปุ่นในการก่อตั้งโรงงาน ในปัจจุบัน สินค้าส่งออกของประเทศไทยที่เป็นหลักใหญ่ ๆ ได้แก่ เส้นใย, เสื้อผ้าสำเร็จรูป, รองเท้า, พลาสติก, เครื่องเรือน, ของเด็กเล่น, ตุ๊กตา, ดอกไม้ประดิษฐ์, ัฒมณี, เครื่องประดับ, ผลิตผลทางการเกษตร และ อาหารกระป๋อง เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นผลจากการลงทุนของนักลงทุนคนไทยในช่วงที่ 2 ของการพัฒนาเศรษฐกิจ

บทบาทของบริษัทญี่ปุ่นในช่วงนี้ ก็มีความสอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมของรัฐบาล กล่าวคือ บริษัทญี่ปุ่นได้ดำเนินการสร้างโรงงาน พร้อมทั้งให้การอบรมแก่ผู้ผลิตขึ้นส่วนชาวไทย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนอัตราการใช้ชิ้นส่วนในประเทศไทย แทนที่จะเป็นงานประเภทประกอบชิ้นส่วนธรรมดาที่เคยมีมาในอุตสาหกรรมประกอบรถ-

ยนต์, จักรยานยนต์ และเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน เป็นต้น สำหรับอุตสาหกรรมสิ่งทอ และอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ประจำวันที่เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ บริษัทญี่ปุ่นก็ได้แสดงความสนใจที่จะเข้ามาดำเนินอุตสาหกรรมด้านนี้ โดยได้ร่วมมือกับบริษัทของคนไทยในการลงทุนก่อสร้างโรงงาน

ในช่วงนี้ เนื่องจากมีการขุดพบก๊าซธรรมชาติ ในอ่าวไทยและนำออกมาใช้เพื่อผลิตพลังงานไฟฟ้า รัฐบาลจึงได้ประกาศแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งญี่ปุ่นก็มีส่วนสนับสนุนทั้งในด้านความร่วมมือทางเทคโนโลยี และเศรษฐกิจ ในช่วง 10 ปีของการพัฒนาเศรษฐกิจช่วงที่ 2 นี้ ปรากฏว่าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจช่วง 5 ปีแรกสูงถึงประมาณ 8.6% แต่ช่วง 5 ปีหลัง ลดลงเหลือ 6.6% ทั้งนี้เนื่องจากได้รับอิทธิพลของเศรษฐกิจของโลกที่ซบเซาลง อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางสถานการณ์ดังกล่าวก็ยังจัดได้ว่าเป็นอัตราการเติบโตที่สูง จะเห็นได้ว่า ตัวเลขของ GDP ในปี ค.ศ. 1975 ซึ่งเป็น 3.03 แสนล้านบาทนั้น เพิ่มขึ้นเป็น 10.14 แสนล้านบาทในปี ค.ศ. 1985 หรือประมาณ 3 เท่าตัวกว่า

ส่วนตัวเลขของรายได้เฉลี่ยของประชากรเพิ่มจาก 7,000 บาท มาเป็น 19,700 บาท หรือประมาณ 2.8 เท่า ถ้าพิจารณาจากตัวเลขดัชนีเศรษฐกิจ จะพบว่าช่วงตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 ถึง ปี ค.ศ. 1985 ซึ่งเป็นระยะเวลา 25 ปีที่ผ่านมา อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยสูงถึงประมาณ 6 หรือ 7% โดยเฉลี่ย ค่า GDP เพิ่มขึ้นจาก 7 หมื่นล้านบาท เป็น 10.14 แสนล้านบาท หรือประมาณ 15 เท่า ส่วนรายได้โดยเฉลี่ยของประชากรจะเห็นว่าเพิ่มขึ้นจาก 2,000 บาท มาเป็น 2 หมื่นบาท หรือประมาณ 10 เท่า

นอกจากนั้น อัตราส่วนของผลผลิตในราคาเกษตรกรรมเทียบกับผลผลิตในภาคอุตสาหกรรมในปี ค.ศ. 1960 ก็อยู่ในอัตรา 40.2% และ 12% ตามลำดับ ปี ค.ศ. 1985 อยู่ในอัตรา 12.7% และ 19.8% ซึ่ง

ก็หมายความว่า ผลผลิตในภาคอุตสาหกรรมเริ่มนำหน้าผลิตผลจากภาคเกษตรกรรมนั่นเอง เมื่อพิจารณา ดู ประเภทของสินค้าส่งออก จะเห็นว่าอัตราส่วนของ สินค้าทางด้านพืชผลทางเกษตร กับ สินค้าอุตสาหกรรม ในปี ค.ศ.1970 อยู่ในอัตราส่วน 56% และ 20.2% ส่วนในปี ค.ศ.1985 อยู่ในอัตราส่วน 38% และ 49% ตามลำดับ ซึ่งใกล้เคียงกับตัวเลขของประเภทอุตสาหกรรม นั่นก็คือ ในปี ค.ศ.1985 ประเทศไทย เริ่มเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่จากเกษตรกรรมมาสู่อุตสาหกรรม ซึ่งเน้นหนักทางด้านส่งออกเป็นหลัก ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าในช่วงที่ 2 ของการพัฒนาเศรษฐกิจนี้ แม้ว่าประเทศไทยจะต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ เช่น วิกฤติการณ์น้ำมันทั้ง 2 ครั้ง การเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศเพื่อนบ้านมาสู่ระบบสังคมนิยม ปัญหาราคาสินค้าพืชผลเกษตรที่ตกต่ำลงทั่วโลก แต่เศรษฐกิจของไทยก็ยังสามารถพยุงตัวให้อยู่ในอัตราการเติบโตที่สูงได้ถึง 6 หรือ 7% อีกทั้งยังสามารถตรึงการขึ้นราคาสินค้าผู้บริโภคให้อยู่ในอัตรา 2-3% โดยเฉลี่ยต่อปีได้ นอกจากนี้ก็ยังสามารถรักษ้อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศคือเงินบาทไทย และเงินดอลลาร์สหรัฐให้มีเสถียรภาพได้ทั้งหมดนี้ย่อมเป็นเครื่องแสดงได้เป็นอย่างดีว่าเศรษฐกิจไทยมีการพัฒนาเติบโตอย่างมั่นคงและแน่นอน

(3) การพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงที่ 3 คือตั้งแต่ปี ค.ศ. 1987 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ผมคิดว่าคงไม่ต้องพูดกันมากนักเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ในช่วงนี้จะเห็นได้ว่าสถิติอัตราการเติบโตสูงถึง 9.5% ในปี ค.ศ.1987, 13.2% ในปี ค.ศ.1988 และ 12.2% ในปี ค.ศ.1989 และในปี ค.ศ.1990 10.9% ซึ่งอัตราการเติบโตดังกล่าวที่ดำเนินต่อเนื่องเป็นผลถึง 4 ปีนี้ มีประเทศไทยเพียงประเทศเดียวเท่านั้นจะสามารถทำได้

ปัจจัยที่เป็นตัวผลักดัน ก็คือ การฟื้นตัวของราคาข้าว ยอดการส่งออกที่เพิ่มขึ้นจะเห็นว่าในปี ค.ศ.1987

เพิ่มขึ้นถึง 28.8% ในปี ค.ศ.1988 33.9% ในปี ค.ศ.1989 เพิ่มขึ้นถึง 28.5% นอกจากนั้นการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากประเทศญี่ปุ่นและภายในประเทศที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ ปัจจัยเหล่านี้ ส่งผลให้อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น สิ่งก่อสร้างต้นตัว ยังผลให้ประชากรมีรายได้สูงขึ้น มีการใช้จ่ายและบริโภคมากขึ้นด้วย

(4) การลงทุนเพื่ออุตสาหกรรมส่งออกของญี่ปุ่น

หลังจากปี ค.ศ.1987 เป็นต้นมา ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจของประเทศไทยกับบริษัทญี่ปุ่นที่เห็นชัด ก็คือ การลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นเพื่ออุตสาหกรรมส่งออก จำนวนโครงการที่ขออนุญาตลงทุนในปี ค.ศ.1987 มีทั้งสิ้น 204 โครงการ มูลค่าลงทุนทั้งสิ้น 4.77 หมื่นล้านบาท ในปี ค.ศ.1988 มีทั้งสิ้น 389 โครงการ มูลค่าลงทุนทั้งสิ้น 1.48 แสนล้านบาท และในปี ค.ศ.1989 มีทั้งสิ้น 233 โครงการ มูลค่าลงทุนทั้งสิ้น 1.35 แสนล้านบาท

อาจจะกล่าวได้ว่าประเทศไทยเผชิญกับ มรสุมการลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นก็ว่าได้เนะครับ

หากแยกประเภทของผลิตภัณฑ์ของ อุตสาหกรรมส่งออกนี้ ก็มีผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องไฟฟ้า ได้แก่ โทรทัศน์, หลอดภาพโทรทัศน์, เครื่องไมโครเวฟ, ตู้เย็น, วิทยุสเตอริโอ, เทป, โทรศัพท์, ตู้สลับสาย, IC และแผ่น Disk เป็นต้น ประเภทเครื่องจักรและโลหะ ได้แก่ กรอบหน้าต่างอะลูมิเนียม, แม่พิมพ์สำหรับตู้ Radio หรือ TV หรือตัวถังรถยนต์, เครื่องทำกล่องกระดาษ, เครื่องห่ออัดโนมิติ, กระป๋องน้ำดื่ม, RIG ใช้ในทะเล ประเภทเครื่องใช้ทั่วไป ได้แก่ นาฬิกาข้อมือ, กระดานสกี, จักรเย็บผ้า, อุปกรณ์ถ่ายเลือด, วิกผม, ของเด็กเล่น และผ้าอนามัย เป็นต้น ทางด้านผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเกษตร ได้แก่ มายองเนส, แป้ง, กุ้งเลี้ยง, ปลาทุ, ข้าวเกรียบเนื้อมด เป็นต้น สินค้าประเภทเคมีภัณฑ์ ได้แก่

โพลีโพรพิลีน, สไตรีน, ไวคาร์บอนแผ่นฟิล์มห่ออาหาร, ฟิล์มทำเทป, ถุงใส่อาหาร, ยาดับกลิ่น เป็นต้น บางท่าน เมื่อฟังรายชื่อผลิตภัณฑ์แล้ว อาจจะตกใจก็ได้ ในช่วง 25 ปีของการพัฒนาเศรษฐกิจ ช่วงที่ 1 และ ช่วงที่ 2 นี้ บริษัทญี่ปุ่น ผลิตสินค้าประเภทสิ่งทอ, เส้นใย, เครื่องใช้ในชีวิตประจำวันและผลิตผลทางการเกษตร เป็นต้น ซึ่งเป็นสินค้าที่ 1 พยายามส่งออกต่างประเทศ แต่ส่วนใหญ่ก็จัดเป็นอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า และจำหน่ายในประเทศไทยแต่ในช่วง 3 นี้ แนวโน้มได้เปลี่ยนแปลงไปกล่าวคือ บริษัทญี่ปุ่นได้เริ่มสร้างฐานในการดำเนินการผลิตขึ้นส่วนตลอดจนอุปกรณ์สำเร็จรูปขึ้นในประเทศไทย ทั้งนี้ก็เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์อุตสาหกรรมผลิตสินค้าส่งออกนั่นเอง

(5) สาเหตุของการลงทุนที่เพิ่มขึ้นจากประเทศญี่ปุ่นกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย

ที่กล่าวมาแล้ว คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจไทยกับบริษัทญี่ปุ่น ที่นี้ลองมาดูว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีอัตราการเติบโตที่มั่นคงและอะไรที่เป็นสาเหตุชักจูงให้บริษัทญี่ปุ่นสนใจมาลงทุนในประเทศไทยซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ผมจะลองมองดูในฐานะของนักธุรกิจญี่ปุ่น

ประการแรก เกี่ยวกับ ปัจจัยของการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยที่แล้วมา มีดังนี้ คือ

- 1) ประเทศไทยมีพระมหากษัตริย์ที่ทรงพระปรีชาสามารถคอยสอดส่องดูแล ความทุกข์สุขของราษฎร และมีรัฐบาลที่มีเสถียรภาพมั่นคง
- 2) ประเทศไทยไม่ได้ดำเนินนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่อย่างรวดเร็วเหมือนประเทศอื่น ๆ ซึ่งส่วนมากไม่สำเร็จ แต่รัฐบาลมุ่งส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลาง ในขณะเดียวกันก็สนับสนุนภาคเกษตรกรรมด้วย

3) เมื่อภาวะคับขันทางเศรษฐกิจ รัฐบาลมีการแก้ไขอย่างถูกต้องโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความสามารถ

4) นโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมของรัฐ มิได้เกิดขึ้นจากรัฐบาลฝ่ายเดียว แต่รัฐบาลใช้วิธีการยังเสียดความต้องการของภาคเอกชนให้เอกชนมีส่วนร่วมด้วย ดังนั้น นโยบายจึงมีความยืดหยุ่นและมีกำลังของภาคเอกชนสนับสนุนด้วย

5) เรื่องการลงทุนจากต่างประเทศ ประเทศไทยไม่ค่อยมีการควบคุมอย่างเข้มงวดเหมือนประเทศอื่น ๆ ประเทศไทยยึดนโยบายอิสระเป็นหลัก

6) เมื่อรัฐบาลมีเสถียรภาพ และเศรษฐกิจมีการพัฒนาอย่างมั่นคง สิ่งก็ตามมาก็คือ สังคมไทยด้านต่าง ๆ ก็พลอยได้รับการพัฒนาไปด้วย จะเห็นว่าในบรรดาบริษัทไทย นักลงทุนด้านอุตสาหกรรมจะทวีตัวเพิ่มขึ้น นอกจากนั้นผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการเริ่มเห็นความสำคัญของการบริหารและการควบคุมการผลิตแบบสมัยใหม่ จึงทำให้นักบริหารเฉพาะสาขาและพนักงานระดับบริหารเพิ่มมากขึ้นในสังคมธุรกิจไทย

ส่วนปัจจัยที่ทำให้บริษัทญี่ปุ่นหันความสนใจมาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้นนั้น ก็คงจะคล้ายกับปัจจัยที่กล่าวมาแล้วรวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ ดังนี้ คือ

- A) แรงงานมีมากและค่าแรงต่ำกว่าได้วันหรือสององ
- B) ความเพียรพยายามของรัฐบาลในการชักจูงให้ต่างชาติมาลงทุน
- C) เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มอาเซียน โครงสร้างอุตสาหกรรมมีการพัฒนามากกว่า
- D) มีพาร์ทเนอร์ที่เหมาะสมซึ่งเข้าใจญี่ปุ่น ตลอดจนระบบการผลิต ระบบการควบคุมคุณภาพแบบญี่ปุ่น เป็นต้น
- E) คนไทยนับถือศาสนาพุทธ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต้อนรับคนต่างชาติอย่างอบอุ่น

หัวข้อต่อไปอันเป็นหัวข้อที่ 2 ก็คือ

2. บริษัทญี่ปุ่นได้มีบทบาทในสังคมไทยเพียงใด

การที่รัฐบาลไทยส่งเสริมให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทยนั้น เข้าใจว่าคงมีจุดประสงค์ดังต่อไปนี้

- (1) เพิ่มการว่าจ้าง
 - (2) ส่งเสริมการส่งออกและนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศไทย
 - (3) ยกระดับโครงสร้างอุตสาหกรรมและสร้าง Supporting Industry
 - (4) ขยายการถ่ายทอดเทคโนโลยี
 - (5) พัฒนาส่วนภูมิภาค
 - (6) เพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชน
- ที่นี้มาดูกันว่า บริษัทญี่ปุ่นได้มีบทบาทอย่างไรบ้างในการทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กล่าวมานี้

(1) เกี่ยวกับประเด็นการเพิ่มการว่าจ้าง

ปลายปี ค.ศ.1985 พบว่า บริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย 450 กว่าบริษัทมีการว่าจ้างคนไทยประมาณ 9 หมื่นคน และเมื่อคำนวณการว่าจ้างจากจำนวนโรงงานที่ขอการส่งเสริมจาก BOI ตั้งแต่ปี ค.ศ.1987 จนถึงปัจจุบันมีประมาณ 1,000 โรง สมมุติให้มีคนงานแต่ละ 100 คน ก็จะได้การว่าจ้างเพิ่มขึ้นอีก 1 แสนคน รวมแล้วตกประมาณ 2 แสนคนที่ทำงานในบริษัทญี่ปุ่น และเมื่อรวมผลกระทบต่อการพาณิชย์และอุตสาหกรรม คือ Down Stream และ Upper Stream เข้าไปด้วย ในปี ค.ศ.1995 จะมีคนไทยที่มีส่วนร่วมกับการทำงานของบริษัทญี่ปุ่นรวมแล้ว อาจจะเป็น 5 แสน หรือ 1 ล้านคน ก็ได้ ในปี ค.ศ. 1980 ประเทศไทยมีแรงงาน 23 ล้านคน ในจำนวนนี้มีผู้ประกอบอาชีพทางด้านอุตสาหกรรมการผลิตประมาณ 1 ล้าน 3 แสนคน คาดว่าในปี ค.ศ.1995 จะเพิ่มมากถึง 2 ล้านกว่าคน สมมุติให้ประมาณ

10% เป็นผู้ทำงานกับบริษัทญี่ปุ่น ก็อาจกล่าวได้ว่าบริษัทญี่ปุ่นมีส่วนในการสร้างงานให้แก่คนไทย

(2) ในหัวข้อที่ว่า การส่งเสริมการส่งออกและการนำเงินตราเข้าประเทศนั้น ผมต้องยอมรับว่าในช่วงปี ค.ศ.1960 ถึง ค.ศ.1985 นี้ บริษัทญี่ปุ่นมีสินค้าออกโดยส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทเส้นใยและอุตสาหกรรมทางเกษตร ซึ่งถือได้ว่าไม่ค่อยมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยเท่าใดนัก แต่เมื่อพิจารณาจากแผนการส่งออกของอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกที่ลงทุนใหม่ตั้งแต่ปี ค.ศ.1987 รวมกับบริษัทญี่ปุ่นที่ตั้งมาแต่เดิมแล้ว จะพบว่าในปี ค.ศ.1995 ถ้าบริษัทดำเนินกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ บริษัทญี่ปุ่นจะมีส่วนเป็นอย่างมากในการขยายอุตสาหกรรมการส่งออกและการทำเงินตราต่างประเทศ ผมใคร่อยากจะขอหยิบยกตัวเลขแสดงยอดการส่งออกของบริษัทญี่ปุ่นให้ท่านได้ทราบดังนี้

ในปี ค.ศ.1983 บริษัทญี่ปุ่นมียอดส่งออกรวม 2.14 หมื่นล้านบาท และในปี ค.ศ.1988 ยอดการส่งออกเพิ่มสูงขึ้นถึง 8.27 หมื่นล้านบาท หากดูประเภทของสินค้าที่ส่งออกจะเห็นว่าในปี ค.ศ.1983 ยอดการส่งออกของสินค้าเกษตรมีจำนวน 1.25 หมื่นล้านบาท ในปี ค.ศ.1988 เพิ่มขึ้นเป็น 2.61 หมื่นล้านบาท หรือคิดเป็น 20% ของยอดส่งออกรวมทั่วประเทศ ส่วนสินค้าอุตสาหกรรม ปรากฏว่า ยอดส่งออกเพิ่มมากขึ้นอย่างมหาศาล จาก 9 พันล้านบาท ในปี ค.ศ.1983 มาเป็น 5.65 หมื่นล้านบาท ในปี ค.ศ.1988 หรือคิดเป็น 22% ของยอดการส่งออกรวมทั่วประเทศ

ในปัจจุบัน เนื่องจากประเทศไทยต้องการเครื่องจักร เครื่องมือกล จากต่างประเทศ เพื่อนำเข้ามาตั้งโรงงานใหม่ ทำให้ประเทศไทย เสียดุลการค้าระหว่างประเทศอยู่ก็จริง แต่อย่างไรก็ตาม หลังปี ค.ศ.1995 มี อาจารย์ และ นักเศรษฐศาสตร์ เห็นว่าดุลการค้าของประเทศไทยกับต่างประเทศจะขยับ

ตัวชี้ขึ้นจนสมดุล

(3) การยกระดับอุตสาหกรรมและการสร้าง Supporting Industry

การพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทยเริ่มเมื่อต้นปี ค.ศ.1960 ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมผลิตสินค้าทดแทนการนำเข้า เช่น เส้นใย, การประกอบเครื่องใช้ไฟฟ้า, จักรยานยนต์ และรถยนต์ ต่อมา เมื่อเข้าปี ค.ศ.1980 ก็เกิดการพัฒนาโครงสร้างจากงานประกอบธรรมดาไปสู่การผลิตภายในประเทศ ในช่วงนี้อุตสาหกรรมประเภทเบา และเกษตรกรรมมีการพัฒนาระดับสูงและมั่นคงเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน เกี่ยวกับอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วน หรือ Supporting Industry ก็ได้รับการพัฒนาเติบโตโดยมีการลงทุนของบริษัทญี่ปุ่น หรือจากการร่วมลงทุนของบริษัทไทย-ญี่ปุ่น เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มอาเซียน ผมเชื่อมั่นว่าประเทศไทยมีการพัฒนาเติบโตสูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากมีนักลงทุนอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากนั่นเอง ความช่วยเหลือของญี่ปุ่นในการพัฒนาและสร้าง Supporting Industry หรืออุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วน ปรากฏออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดตั้งชมรมสมาชิกอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนและมีการฝึกอบรมการควบคุมคุณภาพระบบการควบคุมการผลิตต่าง ๆ โดยไม่คิดค่าตอบแทนรวมทั้งการจัดการประชุมรายงาน เกี่ยวกับการปรับปรุงการบริหาร, การปรับปรุงคุณภาพ ตลอดจนการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน เป็นต้น หรือการจัดให้มีการรายงานกิจกรรม คิว ซี ต่าง ๆ เป็นต้น

(4) ในหัวข้อ การพัฒนาส่วนภูมิภาคนั้น

ตั้งแต่ปี ค.ศ.1987 เป็นต้นมา จะพบว่าบริษัทญี่ปุ่นที่มาลงทุนในประเทศไทยส่วนใหญ่ได้ตั้งโรงงานอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมบริเวณรอบ ๆ กรุงเทพมหานคร อย่างไรก็ตาม สำหรับสินค้าบางชนิดที่ไม่ค่อยมีปัญหาในด้านการขนส่งวัตถุดิบจากท่าเรือ

หรือส่งออกไปยังท่าเรือ นั้น บริษัทญี่ปุ่นก็ได้เริ่มไปตั้งโรงงานในส่วนภูมิภาค เช่น อยุธยา, ลพบุรี, ฉะเชิงเทรา, สมุทรสาคร, ชลบุรี, ระยอง และนครราชสีมา เป็นต้น ซึ่งก็มีส่วนช่วยในการพัฒนาสังคมในท้องถิ่นนั้น ๆ

3. คำวิพากษ์วิจารณ์ที่มีต่อบริษัทญี่ปุ่นกับสภาพความเป็นจริง

ผมคิดว่าคำวิพากษ์วิจารณ์ หรือคำตำหนิติเตียนต่อบริษัทญี่ปุ่น อาจจะสรุปได้ดังนี้ คือ

- (1) โอกาสได้เลื่อนเป็นพนักงานหรือกรรมการระดับบริหารเป็นได้ยาก
- (2) บริษัทญี่ปุ่นไม่สนใจในการถ่ายทอดเทคโนโลยี
- (3) บริษัทญี่ปุ่นมุ่งเน้นทางด้านเศรษฐกิจอย่างเดียว
- (4) สินค้าญี่ปุ่นล้นตลาด
- (5) คนญี่ปุ่นชอบจับกลุ่มด้วยกัน ไม่สนใจการคบค้าสมาคมกับคนไทย

เกี่ยวกับคำวิพากษ์วิจารณ์เหล่านี้ ผมอยากจะขออธิบายให้ทราบถึงสภาพความเป็นจริงให้ทุกท่านได้ทราบด้วยความรู้สึกร่วมจากใจจริงของผม และหวังว่าคงจะได้รับความเข้าใจจากท่านผู้ฟังไม่มากก็น้อยนะครับ

(1) ประเด็นที่ว่า คนไทยไม่มีโอกาสเลื่อนเป็นพนักงานหรือกรรมการระดับบริหารนั้นที่จริงแล้วบริษัทญี่ปุ่นไม่ได้มีความตั้งใจที่จะกีดกันคนไทยไม่ให้ขึ้นมาเป็นระดับบริหาร ผมวิเคราะห์ดูแล้ว พบว่าสาเหตุมีอยู่ 2 ประการด้วยกัน คือ

ประการที่ 1 บริษัทญี่ปุ่นใช้ระบบการว่าจ้างตลอดชีพ หรือ Full-Life Employment System ผู้บริหารจึงเป็นพนักงานภายในบริษัทที่ได้รับการฝึกอบรมจากบริษัทอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มเข้าทำงานพร้อมด้วยการพยายามและศึกษาด้วยตนเอง และ

พนักงานใดที่บริษัทเห็นว่า มีความสามารถสมควรเป็นพนักงานระดับบริหาร เช่น ผู้จัดการฝ่าย, ผู้จัดการโรงงาน หรือ คณะกรรมการบริษัทแล้ว พนักงานนั้นก็จะได้มีโอกาสค่อย ๆ เลื่อนตำแหน่งขึ้นไป ระบบนี้แตกต่างจากระบบการบริหารบุคคลแบบอเมริกาที่มีการกำหนดภาระหน้าที่อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร หรือ Job Description Manual ซึ่งในระบบนี้ผู้จัดการคนใหม่ที่จะเข้ามาจะสามารถรับงานต่อได้ทันที

ประการที่ 2 ในวงการธุรกิจในประเทศไทย ยากที่จะแยกผู้ลงทุนกับผู้บริหารออกจากกัน ส่วนมากจะเป็นอุตสาหกรรมระบบครอบครัว (Family Management) ที่ดำเนินต่อกันมาอย่างยาวนาน จึงไม่มีการสร้างบุคลากรระดับ Middle Management เช่น ผู้จัดการแผนก, ผู้จัดการฝ่าย แต่เมื่อลองมาดูบริษัทญี่ปุ่นที่ดำเนินกิจการในประเทศไทยมามากกว่า 20 ถึง 30 ปี จะพบว่ามีบุคลากรระดับผู้จัดการแผนก, ผู้จัดการฝ่าย และผู้จัดการโรงงานอยู่ไม่น้อย นอกจากนั้นในระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมานี้ ปรากฏว่า พนักงานคนไทยได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการบริหารบริษัทเพิ่มมากขึ้น

ผมจึงเชื่อว่าในอนาคตอันใกล้นี้ แนวโน้มการเลื่อนระดับพนักงานคนไทย ให้ดำรงตำแหน่งระดับบริหาร คงจะมีมากขึ้นเรื่อย ๆ

(2) บริษัทญี่ปุ่นไม่สนใจในการถ่ายทอดเทคโนโลยี

คำว่า การถ่ายทอดเทคโนโลยีนั้น เป็นนามธรรม ยากแก่การที่จะตัดสินว่า ได้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือไม่ และอย่างไร ในความคิดส่วนตัวผมเห็นว่า คำว่า การถ่ายทอดเทคโนโลยีนั้น ควรดูที่

- 1) จำนวนลงทุนจากประเทศนั้น
- 2) การผลิตสินค้าตัวใหม่
- 3) การฝึกอบรมพนักงานคนไทยด้านต่าง ๆ เช่น

ด้านเทคนิค, วิชาการ และการบริหาร เป็นต้น

รวมทั้งการเลื่อนตำแหน่งของพนักงานคนไทยให้เป็นระดับบริหาร

4) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านวิจัยและพัฒนา หรือ Research & Development

การพิจารณาว่าหัวข้อที่กล่าวมานี้มีมากน้อยเพียงใด จะเป็นเครื่องแสดงอย่างดีว่า การถ่ายทอดเทคโนโลยีเกิดขึ้นดีหรือไม่ดี

หัวข้อที่ว่า มีการลงทุนมากน้อยเพียงใดนั้น ก็ตามที่ได้กล่าวไปแล้ว โรงงานที่ขออนุญาตลงทุนมี 1,000 โรงนั้น รู้สึกว่าจะมากไปด้วยซ้ำ ประกอบกับแต่ละโรงงานที่ขอลงทุนเข้ามาเพื่อผลิตหรือประกอบสินค้าตัวใหม่ ๆ เพื่อการส่งออก

นอกจากนั้น หัวข้อที่ว่าให้การฝึกอบรมด้านต่าง ๆ นั้น เรื่องอะไรที่บริษัทญี่ปุ่นจะไม่ทำ บริษัทญี่ปุ่นอยู่ได้ด้วยคุณภาพสินค้าและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เพื่อบรรลุผลสำเร็จ บริษัทญี่ปุ่นมีความจำเป็นและพยายามฝึกอบรมพนักงานคนไทยอย่างเต็มที่ บริษัทใดที่ไม่เอาใจใส่หรือเกียจคร้านในการฝึกอบรมพนักงานคนไทย บริษัทนั้นจะแพ้ในสงครามการค้าธุรกิจอย่างแน่นอน ยกตัวอย่างง่าย ๆ ในโรงงานผลิตรถยนต์ที่มีคนงานไทย 1,500 คน และมีผู้เชี่ยวชาญญี่ปุ่นเพียง 4 คน ผลิตรถยนต์เดือนละ 6,000 คัน ในอัตราใช้ชิ้นส่วนผลิตในประเทศ 54% สำหรับรถนั่งและ 60% สำหรับรถกระบะ 1 คัน จะเห็นได้ว่าแน่นอนทีเดียวที่ผู้เชี่ยวชาญคนญี่ปุ่น 4 คน ไม่สามารถควบคุมคุณภาพหรือประสิทธิภาพของการทำงานโดยอย่างทั่วถึง แต่บริษัทผลิตรถยนต์ที่มีคุณภาพไม่แพ้ของญี่ปุ่นได้ ก็เพราะว่าบริษัทนั้นได้ถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่พนักงานระดับช่าง, ระดับวิศวกร และระดับบริหาร นั้นเอง สำหรับกิจกรรมอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ เช่น อุตสาหกรรมผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า ก็มีลักษณะคล้ายกับตัวอย่างตามที่กล่าวมานี้

สำหรับหัวข้อการถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการวิจัยและการพัฒนานั้น การออกแบบพัฒนาสินค้าบางตัว ต้องใช้ค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก จำเป็นจะต้อง

ใช้บริษัทแม่เป็นผู้ออกแบบ แต่ก็มีสินค้าบางตัว เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า, เสื้อผ้าสำเร็จรูป ที่ส่งออกไปจำหน่ายที่ตลาดอาเซียน, ตะวันออกกลาง หรืออเมริกานั้น มีบริษัทญี่ปุ่นเริ่มออกแบบภายในประเทศไทย จึงกล่าวได้ว่า ในอนาคตอันใกล้ นี้ จะต้องมีการยกระดับโครงสร้างอุตสาหกรรมให้สูงขึ้นพร้อมทั้งมีการยกระดับความรู้เทคโนโลยีของวิศวกรไทยให้สูงขึ้นด้วย ซึ่งการพัฒนาการออกแบบสินค้าก็จะค่อย ๆ ได้รับการยกระดับตามไปด้วยอย่างแน่นอน

นอกจากการถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยตรงแล้ว บริษัทญี่ปุ่นยังให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ แก่พนักงานคนไทย เช่น

1) สอนให้คนงานรู้จักการทำงานในโรงงานโดยรักษากฎระเบียบ

2) แนะนำระบบการควบคุมการผลิต, วิธีการควบคุมคุณภาพ QC เป็นต้นให้แก่สังคมอุตสาหกรรมไทย นอกจากนั้น รูปแบบโครงสร้าง (Organization) ของบริษัทและโรงงาน ตลอดจนภาระหน้าที่ของพนักงานระดับบริหารแบบญี่ปุ่นก็มีการนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) นอกเหนือจากอุตสาหกรรมการผลิตแล้ว ในด้านอื่น ๆ เช่น ระบบจำหน่ายสินค้าตามราคาเดียว ในห้างสรรพสินค้า, การวางโชว์สินค้า (Display), การตลาด (Marketing) ตั้งแต่การจัดซื้อจนถึงการส่งออก ก็มีการนำวิธีการของญี่ปุ่นมาใช้ สรุปแล้ว การถ่ายทอดเทคโนโลยีที่บริษัทญี่ปุ่นได้เพียรพยายามมานั้น คงให้ประโยชน์แก่สังคมไทย เป็นอย่างมากทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม

(3) หัวข้อที่ว่า บริษัทญี่ปุ่นมุ่งเน้นทางด้านเศรษฐกิจอย่างเดียวนั้น

ผมคิดว่าประเด็นนี้ มีส่วนจริง เนื่องจากตลาดเศรษฐกิจมีการแข่งขันอย่างมากมายอยู่ตลอดเวลา นักธุรกิจชาวญี่ปุ่น จึงมักจะพุดคุยกันแต่เรื่องภาวะเศรษฐกิจ การปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพของ

การทำงานจนกลายเป็นสิ่งที่เข้าใจผิดจากบุคคลภายนอก

ที่นี่ ผมขอถือโอกาสนี้ อธิบายให้ทราบว่า เงินที่บริษัทญี่ปุ่นส่งไปยังญี่ปุ่นนั้น เป็นเงินปันผลจากการลงทุน, เงิน Royalty และเงินค่าเทคโนโลยีเท่านั้น ถ้าได้ทั้งหมดไม่ได้ส่งไปป้อนบริษัทแม่ตามที่เข้าใจกัน เมื่อเทียบกับบริษัทอเมริกาและยุโรป จะพบว่าบริษัทญี่ปุ่นมองการณ์ไกลกว่าและบริษัทญี่ปุ่นส่วนมากมักจะกักเงินไว้ในบริษัท เพื่อการลงทุนในอนาคต ยอดเงินที่ส่งจากประเทศไทยของบริษัทอเมริกาและอังกฤษที่ปรากฏในสถิติการส่งเงิน พบว่ามีมากกว่าบริษัทญี่ปุ่น

(4) สำหรับส่วนประเด็นที่ว่า สินค้าญี่ปุ่นล้นตลาดนั้น

เมื่อหลายปีก่อน จำได้ว่า มีเพลงที่เขียนขึ้นถากถางสินค้าญี่ปุ่น คือ “ตื่นเช้าแปรงฟันด้วยยาสีฟันไล่ออน ไปทำงาน นั่งรถญี่ปุ่น” เป็นต้น ซึ่งเน้นให้เห็นว่าคนไทยใช้ของญี่ปุ่นตั้งแต่เช้าจนค่ำ ทั้งนี้เพราะสินค้าญี่ปุ่นมีมากมายเกลื่อนกลาดในตลาดนั่นเอง อย่างไรก็ตาม ผมอยากจะชี้ให้เห็นว่าสินค้าญี่ปุ่นที่กล่าวถึงนั้น ดิตตราญี่ปุ่นก็จริง แต่ทำในเมืองไทย เป็นสินค้าของประเทศไทยนั่นเองครับ สินค้าส่วนมาก ตัวอย่างเช่น รถยนต์ 54%, รถกระบะ 1 คัน 60%, เครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น ตู้เย็นและหม้อหุงข้าว 75% ผลิตในประเทศไทยทั้งสิ้น ปัจจุบันนี้มีโรงงานผลิตเครื่องยนต์สำหรับรถ, ผลิตหลอดภาพทีวี ขึ้นในประเทศไทยด้วย ดังนั้น ผมจึงอยากจะฝากไว้ว่าเมื่อเห็นตราสินค้าญี่ปุ่น อย่าเพิ่งรีบตัดสินว่าเป็นสินค้าญี่ปุ่นนะครับ

(5) ประเด็น คนญี่ปุ่นด้วยกัน ชอบจับกลุ่ม

ผมเห็นด้วยในเรื่องนี้ คนญี่ปุ่นด้วยกันมักชอบจับกลุ่มไปตีกอล์ฟ, ทานข้าวด้วยกัน ไม่ค่อยให้ความสนใจในการสังคมกับคนไทยหรือร่วมในกิจกรรมสังคม

อย่างไรก็ตาม บริษัทญี่ปุ่นก็ได้บริจาคเงินช่วยงานกุศลทุนการศึกษา และเงินบริจาคช่วยบรรเทาทุกข์สาธารณภัยต่าง ๆ เป็นต้น

การจับกลุ่มของคนญี่ปุ่น มิใช่มีเพียงที่ประเทศไทยเท่านั้น ในต่างประเทศอื่น ๆ เช่น อเมริกา และยุโรป ก็มีแนวโน้มเช่นเดียวกัน

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ ก็เพราะว่า คนญี่ปุ่นไม่ถนัดในการพูดภาษาต่างประเทศและไม่อยากจะเหนื่อยในการใช้ภาษาต่างประเทศในเวลางาน อย่างไรก็ตาม ในฐานะคนญี่ปุ่นคนหนึ่ง, บริษัทญี่ปุ่น หรือคนญี่ปุ่นควรต้องใช้ความพยายามในการปรับปรุงแก้ไขปัญหานี้ให้มากขึ้น

ผมก็ยอมรับว่ามีปัญหาบางจุดที่ฝ่ายไทยวิพากษ์วิจารณ์บริษัทญี่ปุ่น และยอมรับว่า มีบริษัทญี่ปุ่นบางส่วนซึ่งไม่เข้าใจวัฒนธรรม, ขนบธรรมเนียมประเทศไทย และไม่สนใจในเรื่องการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมไทย ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บริษัทญี่ปุ่นเหล่านั้น คงจะพยายามปรับปรุงตัวให้เป็นพลเมืองที่ดีของคนไทย และบริษัทที่ดีในสังคมไทยในภายภาคหน้า

หัวข้อสุดท้าย ภาระหน้าที่และการบำเพ็ญประโยชน์ของบริษัทญี่ปุ่นต่อสังคมไทย ผมเห็นว่า

1. บริษัทญี่ปุ่นควรใช้ความพยายามบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทยเพื่อสนองความต้องการของสังคมและรัฐบาลให้มากขึ้นจากกิจกรรมที่ดำเนินอยู่

2. บริษัทญี่ปุ่นควรรับรู้และปฏิบัติการในส่วนของความรับผิดชอบที่มีต่อสังคม ตัวอย่างเช่น ให้ความร่วมมือในการก่อตั้งศูนย์ฝึกอบรมช่างเทคนิคและวิศวกร หรือเปิดหลักสูตรวิชาการ ด้านการควบคุมคุณภาพ การควบคุมการผลิต, วิศวกรรมไฟฟ้า และวิศวกรรมรถยนต์ เป็นต้น ในมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยอาชีวศึกษา เพื่อเพิ่มจำนวนผู้มีความสามารถในสังคมไทย

3. บริษัทญี่ปุ่นควรบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์

แก่สังคมในท้องถิ่น ๆ ตั้งโรงงาน ในรูปกลุ่มบริษัทหรือบริษัทภายในนิคมอุตสาหกรรม

4. บริษัทญี่ปุ่นควรช่วยกันแก้ไขปัญหามลภาวะอากาศเป็นพิษ บริเวณรอบ ๆ กรุงเทพมหานคร ในฐานะบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทยหรือในรูปความช่วยเหลือของรัฐบาลญี่ปุ่นกับกลุ่มบริษัทที่ลงทุนในประเทศไทย

5. บริษัทญี่ปุ่นควรกระตือรือร้นสนใจหาความรู้ในวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ตลอดจนภาษาไทย ให้มากกว่านี้ และควรพยายามมีส่วนร่วมกับสังคมไทย มีการส่งสรรค์พูดคุยกับคนไทย เพื่อการเป็นมิตรที่ดีต่อกัน สิ่งเหล่านี้ เป็นภาระหน้าที่ของบริษัทญี่ปุ่นที่อยากจะเน้นไว้ สำหรับการบรรยายในครั้งนี้

การบรรยายของผม อาจจะมีเนื้อหาในทำนองประชาสัมพันธ์บริษัทญี่ปุ่นไม่มากนักน้อยสำหรับท่านที่มีความสงสัย ช่างใจในบางสิ่งบางอย่าง ก็ขอให้หาโอกาสไปแวะชมโรงงานญี่ปุ่นอย่างละเอียดถี่ถ้วน หรือได้ถามผู้ใหญ่ในวงการเศรษฐกิจไทย รวมทั้งผู้ร่วมประกอบการ Joint Venture เป็นต้น ซึ่งคิดว่าคงได้รับคำตอบที่กระจ่างชัด

ผมอยากจะเรียนอีกครั้งว่า ในฐานะนักธุรกิจญี่ปุ่นคนหนึ่งที่รักประเทศไทยเสมือนบ้านเกิดที่สอง ผมจะดีใจมาก ๆ ถ้าการบรรยายครั้งนี้มีส่วนสร้างความเข้าใจและสมานสัมพันธ์ไมตรีที่ดียิ่งขึ้นระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น

ผมไม่เคยทำการบรรยายเป็นภาษาไทยมาก่อน ดังนั้น บทความบางอย่าง ท่านผู้ฟังอาจจะไม่เข้าใจบ้าง ซึ่งผมขออภัย ณ โอกาสนี้ด้วย

ในที่สุดนี้ ผมขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย จงดลบันดาลให้ประเทศไทยเจริญรุ่งเรืองสถาพรและขอให้ทุกท่านที่มาร่วมฟังการบรรยายในวันนี้มีความสุขและมีพลานามัยสมบูรณ์

สวัสดีครับ